

HRVATSKA RIEČ

Pređplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pō godine K. 6 — Za Šibenik
na godinu donasjanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12
suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u
Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. —
Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili
po pogodbi. — Netrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne
vraćaju.

Despocije propadaju.

Istina je nepokolebiva, koju potvrđuju povjest i izkustvo, da despocije mogu za kratko doba bitisati što silom, što prevarom, ali je njihova sudbina da same sebe unište. To su dokazale već očito sve države, svi narodi. Ta samo u zadnje doba eno Rusije, koja ima stoljetni sustav da despotički vlada, pa ne može, Eno Srbije, gdje je izumrla ciela kraljevska obitelj, Eno i Portugalu, gdje je kraljevska obitelj skoro uništena, a diktator bježi pred biesom naroda.

Odobravali mi ili ne silovite čine, stoji, da se događaju svukud, gdje se silom hoće da vlada nad narodima. Ti čini mogu biti užasni kao u Srbiji i Portugalu, može se savjest izobražena čovjeka protiv njima buniti, ali ostaje, da sve to ne pomaže, jer se događaju, i mi možemo žaliti žrtve, možemo osuđivati počinitelje, ali uza sve to ti siloviti čini se obnavljaju redovito svukud, gdje despocija hoće da je jača od obćenitosti.

Kad se u Srbiji ubilo kralja, reklo se, da je ono plod divljaštva, a evo sada to isto čine u Portugalu, najzapadnijoj državi europskoj, prosvjetljenoj i bogatoj. Dakle u tim činima ne odlučuje stepen i vrst prosvjete, nego izgleda da sama despocija uzgaja ljude, koji se protiv nje bune, jer im narav ljudska ne dopušta podnašati silu, koja hoće da u njima ubije svako ljudsko dostojanstvo. Između tih ljudih nadje se onda takovih, koji pripravljaju bune i prevrate. Misle oni, da su zvani sili suprostaviti silu. A te sile onda oko sebe razaraju, uništavaju sve, dok se ne izpostavi ravnovjesje obćenitog mirnog razvitka.

Političke bune, koliko god ih mi osuđivati, sve jedno su se događale i događat će se bez obzira na ostali svijet i na njegovo mišljenje. One izviru iz nutrine uređbe dotičnih država, iz potreba njihovih, iz života njihovih. One su plod političkih borba razvijentih do vrhunca, gdje samo sila odlučuje, sila gruba, fizična, gdje za ubit misao ubija se nositelje njihove.

Svakako ljepša je, plemenitija je borba moralna, gdje se proganja i trpi, a ne može se slomiti otpor onih, koje se bore protiv nepravednog poredku bilo državnog bilo društvenom. Ova borba je teža, zahtijeva se od boraca uztrajnost i nepokolebivost, stalnost u svim činima i prema svim mogućim posljedicama. Ova borba je kao trieznost djelatnog čovjeka prema pijanstvu, zanesenosti čovjeka, koji je podan časovitim porivima.

Radi toga niti hvaleći niti kudeći silovite čine ljudi, koji se bore protiv despociji, častimo one, koji su sve pripravni pregovrit u toj borbi i koji u njoj ustrajaju triezno i nepokolebivo bez da se služe silom, koja uništava i razara. Danas je doba, kad se može voditi borba tiševna, kao ono kad su prvi kršćani srušili najveće despocije svijeta bez ikakvog silovitog čina. Despocija ih je proganjala, mučila, ubijala na sve moguće načine, i ognjem i mačem i bacala u vodu, u more i za jelo zvieradi, pak isto je onim mučenicima podlegla, jer su bili ustrajni nepokolebivi, nepopustljivi, htjeli su živjeti a umirali su mirno, vjerovali su u konačnu pobjedu.

Svaka despocija mora da propadne, jer u ljudskom društvu ona uzgoji sama potrebiti otpor, koji će ju ili fizičnom ili duševnom silom uništiti.

Narod hrvatski podnaša despociju ima već mnogo vremena, pa je ona, da odoli tom narodnom mučeničkom podnašanju, bila prisiljena do sada promieniti često puta svoj oblik, svoju vanjštinu. Nu ta promjena nije joj mnogo pomogla. Svak vidi, da je despocija pod svim njezinim novim oblicima ostala uvijek jedna te ista.

Danas je ona, jer misli da je jača, očitija, pokazuje svoje silovite lice, počimlje proganjati i služiti se svim onim sredstvima, koje despotizam upotrebljava. Po Banovini Rauch biesni sa svojim pomagačima, ali što je to, ako narod uztraje u otporu, ako vjeruje u svoju konačnu pobjedu?

Nema sile, koja bi skršila naprezanje naroda da dodje do svoje slobode, pa za to i Rauch i svi vladodržci mogu činiti što hoće, mogu nas još mučiti, mogu nas još dieliti, izrabljivati, osiromašivati, ako hoće i tvorno mučiti, mogu oni svoje sustave, kojim smo podrženi, pooštriti, možemo biti smatrani kao stranci u našoj domovini, razciepanoj i razudjenoj, pa uza sve to njihova despocija mora da propadne, jer sama ona uzgaja u našem narodu otpor i stvara nepobjedivu vjeru, da mi svi Hrvati moramo biti sjedinjeni i slobodni u našoj domovini.

Ovaj otpor i ova vjera mora napokon dovesti Hrvate svih stranaka na zajedničko djelovanje, koje će biti okrunjeno konačnom propasti silovitog vladanja nad nama.

Za ovim zajedničkim djelovanjem mi smo uvijek vapili, a bude li pravog otačbeničtva i prave vjere, ono mora doći, jer inače despocija nad nami još će za dugo vladati sve dok u našem narodu ne uzgoji silu, koja će ju srušiti.

Sve dok te sile nema, znači da nismo još dozreli za slobodan i svoj život.

Ausrijska delegacija.

U nastavku posebne razprave o ekspoštu ministra vanjskih posala baruna Aehrenthala uzelo je delegat vitez Vuković rieč, da se osvrne na neke ministrove opazke, kao i na one gospode delegata.

Trgovački ugovor sa Srbijom.

Govornik se ne može pod nijedan način složiti sa nazorima gospode agraraca, koji zahtijevaju, da se uvoz živa blaga iz Srbije podupnuo izključu u novom ugovoru. To i ne ide, prvo, jer Srbija nema drugih osobitih proizvoda, drugo, što i mi sami trebamo mesa. Ako se hoće da sklopi ugovor sa Srbijom, tad se ne smiju gospode kapricirati, da se Srbiji nema dozvoliti glavni njezin proizvod u Austro-Ugarsku. Brojevi, koji se navadjaju po novinama i to samo ubijena blaga, prilično su maleni, a da se i ne osvrće na poteškoće prenosa mesa, osobito za vrijeme ljeta. Državnim faktorima ne ostaje drugo nego ne obazirući se na zahtjeve agraraca sklopiti sa Srbijom takov trgovački ugovor, da joj se dozvoli barem jedan stanoviti broj uvadjanja živa blaga. Ako sjeverni dielovi države ne trebaju toliko živa blaga, to ga bez dvojbe treba Dalmacija. Za to bi trebala vlada uzeti obzir prama ovoj zemlji, a ne uvijek sklapati ugovore sa stranim državama na štetu kraljevine Dalmacije, koja je prije uvadjala preko Bosne i Hercegovine mnogo srbskog živa blaga. Poprimi li se trgovački ugovor sa Srbijom u sadašnjoj formi, onda pita govornik, odakle će Dalmacija moći pokriti svoje potrebe? Dalje je govornik mnenja, ako vlada ne može baš nikako predobiti agrarce, da popuste u svojim zahtjevima protiv Srbije, onda neka ona složi kompromis glede Dalmacije, koja do sada nije niti jednog jedinog vola ili jedno jedino krmčie kupila iz sjevernih dijelova države, a ne bi ih mogla niti unaprieda kupiti, pošto bi ju to meso zapalo odviše skupo, a da ne veli, da i sami sjeverni dielovi države trebaju veliku količicu mesa.

Govornik se nada, da će vladi uspjeli kompromis sa agrarcima, te da će Dalmaciji biti omogućeno uvadjati živo blago preko Bosne.

Odsteta radi zapljenjena brika.

Govornik pita Nj. preuzvišenost ministra vanjskih posala, što se je uradilo u pogledu zaoključka lanjskih delegacija glede odstete obitelji Florio u Boci Kotorskoj, kojoj je bio sa turske strane zapljenjen brik „Ovidio“.

Podpora školama u inozemstvu.

Pozdravlja rezoluciju glede podupiranja škola u tudjini, misli pak, da bi se ova podpora imala proširiti i na bolnice, kao i na razne druge dobrotvorne institucije u inozemstvu.

Protiv delegatu Pittoni-u.

Sa svom žestinom rieči opire se govornik mnenju talijanskog socijaliste delegata Pittoni-a, koji je iztvrdio, da dalmatinca obala ne vrijedi toliko, da bi se imalo potrošiti tolika sila novca za povišenje ratne mornarice. Ne će da se upušta u pravo značenje ovih rieči, ali tvrdi, kako to

uvidjaju sve ozbiljne glave, da uprav radi toga, jer ova monarhija posjeduje Dalmaciju uz hrvatsko i istarsko primorje, ona se može da ubraja među prve velevlasti. Primorje je važno po državu, i njezina je sveta dužnost, da poduzme svaki korak, koji će njoj i Hrvatima očuvati ovostranu obalu jadranskog mora od pohlepkih tudjinskih pogleda i od ubojitih zrna.

Barun Aehrenthal i Hrvatska.

Govornik veoma žali, što je Nj. preuzvišenost odbila njegov apel glede sa strane Magjara potlačene Hrvatske. On je onim patriotskim apelim htio jedino da upozori ministra na istinu, da izvanjska politika monarhije mora stati u suglasju sa njezinim unutarnjim prilikama, jer bez konsolidanja ovih potonjih ne može absolutno biti govora o državi, kao o jednoj velevlasti.

Antidinstičke tendencije.

U zadnje vrijeme počelo se je sa službene strane u Hrvatskoj osumnjičivati članove srbsko-hrvatske koalicije radi tobožnjih njihovih antidinstičkih tendencija. To je osumnjičivanje prekoračilo svake mjere, te dok denuncijanti nemaju srca da izadju sa svojim podvalama na javu, da predaju sudu te hrvatske antidinstičare, to su podigli neku suludnu hajku protiv opoziciji, jedinom namjerom, da poštene borbe hrvatske prama crne bilo prama narodu, bilo prama ostalom svijetu, a da sama se službena strana ne obazire ni najmanje na pisanje stanovitih krugova, pristaša sadašnjeg režima u Hrvatskoj, glede Bosne i glede Austrije. To su sve zločobne i opakie infamije sa strane službene u Hrvatskoj, kada se znade, da opozicijske stranke u svojim programima iztaknuše lojalnost prama monarhiji kao što i prama prejasnoj dinastiji. Govornik upozoruje Nj. preuzvišenost kao ministra carske kuće, na ove sve infamije, koje je u Hrvatskoj inaugurirala Rauchova era, i apelira na nj, da na doličnom mjestu odbije sve slične osvade i izmišljene infamije protiv borcima za materinsku rieč.

Magjarska štampa.

Pri kraju svoga govora žali govornik puno da se je Nj. preuzvišenost upustila u govor o zahtjevima magjarskih šovinista glede upliva na izvanjsku štampu. Nj. preuzvišenost ne bi se imala staviti u službu ovih tačitelja tolikih milijuna duša s onu stranu Litave.

Naši interesi u Egiptu.

Napokon pita govornik ministra izvanjskih posala, što je istine u vijestima, da englezka vlada misli ukiniti tako zvane kapitalacije u Egiptu. Jer Austro-Ugarska ima tako mnogo interesa, to drži govornik, da se to ne bi imalo dozvoliti.

Progonstva slavenskih radnika u Pruskoj.

Na 1. veljače stupila je u krjepost naredba pruske vlade, po kojoj inostrani radnici mogu dobiti dozvolu za prebivanje u Pruskoj ako pri prelazu granice imaju u podpunom redu svoju putnu i radničku legitimaciju, i osim toga ako su u posjed u pogodbe, koja im zamjenjuje radnju u Pruskoj. Ova iznimna odredba prividno obćenita naparena je protiv slavenskih radnicima, poglavito Poljacima, Česima i Hrvatima, Radnik, čim imade svoje putne dokumente u redu, ide da traži radnju i namještat u velika središta ili uobće gdje ima izgleda da će naći zarade. Našim je radnicima sad u Pruskoj to nemoguće ne samo, nego i oni, koji se sad u Pruskoj nalaze te su zaposleni, izloženi su pogibelji izгона, čim zbog koga mu drago razloga moraju ostaviti radnju, jer im prebivanje u Pruskoj ne će biti dozvoljeno, ako, ostavivši jednu radnju, ne dokažu da imaju kakvu drugu, pogodnom osjegeranu radnju.

Ovakvo odložno, natražnjačke mjere pruske vlade dokazuju još jednom, kojim su mržnjom Nemci zadojeni prama svim Slavenima, da ne mareći za prezir i za ogorčenje, što slične u današnje doba nečovječne odredbe pobuđuju kod civiliziranih naroda, ipak ih usvajaju samo

da naškode slavenskom elementu, da mu otegotie i gotovo onemoguće obstanak u Njemačkoj.

Pomenuite su odredbe, kako rečeno, obćenite naravi te mogu biti uporabljene i protiv radnicima svih drugih nenjemačkih narodnosti, i s toga bi morale izazvati izdanje sličnih odredaba u drugim državama protiv njemačkih radnicima. Nu hoće li se druge države poslužiti pravom, da upotrebe retoriziju protiv njemačkih, pruskih radnicima, ili inače da prosvjeduju protiv bezdušnog postupku pruske vlade? Dvojimo, da je u današnjim prilikama što takova moguće, kad se zna, da su one teške odredbe stvorene za onemogućiti obstanak u Pruskoj poljskim, českim i hrvatskim radnicima, kojih imade tamo u velikom broju, a da ih se valjda stalno ne će upotrebiti protiv radnicima drugih narodnosti.

I ako su tim teško povriedjena prava, može se reći, izključivo državljana austro-ugarske monarhije, ne ima nikakove nade, da će se bar ona ustati na obranu i zaštitu slobode i interesa svojih državljana, a i samog svog ugleda. Naša je monarhija saveznica Njemačke, koja eto i ovom prigodom taj odnošaj tobožnjeg prijateljstva i savezništva upotrebljuje na štetu državljana svog saveznika. Naša diplomacija ne će imati smionosti, da prosvjeduje protiv skraćuju slobode i protiv nepravdi, što ju pruska vlada nanaša državljanima ove monarhije, a još manje, da prama Niemcima postupa na isti način kao oni prama nama. Dok se njemački radnik u monarhiji svugdje bahato koči, dok se može svugdje slobodno kretati, naš je radnik u Njemačkoj tlačien i progonein.

Što vrijedi, da je u ovoj monarhiji slavenski element u većini, kad on nije nikakav faktor, koji bi bud kako utjecao na razvoj i pravac unutrinje i izvanjske politike, kad se preko njega prelazi preziorom i omalovažanjem u svakoj važnoj zgodi. Svi Slaveni, a najzad pak i Poljaci, duboko su uvjereni, da je trojni savez tu samo da podigne jakost i ugled Njemačke, da taj savez nije ni ovoj monarhiji ni Italiji od nikakove koristi, da je naročito od ogromne štete po sve Slavene ove monarhije, koja se za Njemačkom zavadja i u širenju njemačkog jezika i u jačanju i premoći njemačkog elementa uvidja svoju jakost i svoj spas. Uza svu tu spoznajnu, uza svu veliku većinu, uza svu tobožnju ustavnost vladavine i liberalnu ustanovu obćeg prava glasa, slavenski živalj ove monarhije nemoćno gleda, kako ga tudjin sve to više potiskava i tlači.

I austro-ugarska monarhija ostaje vjerna saveznica Njemačke, koja ne prepusta prigode da progoni Slavene! Od izgona Poljaka i Hrvata, državljana ove monarhije iz Njemačke, došlo se je do ograničenja slobodne kretanje svih austro-ugarskih radnika u Pruskoj. Što se pak radi u Pruskoj sa tamošnjim poljskim narodom, cieti se svijet snebava. Sad Niemac zadaje Poljacima Poznanije težak udarac prihvatom zloglasne nečovječne odredbe o prisilnoj razvlastbi poljačkog vlastništva.

Ali uza sve to ostati će i nadalje srdačni, prijateljski odnošaji između Austro-Ugarske i Njemačke, koju će prva i dalje podupirati za da što većim biesom potiče i proganja slavenstvo. Pa da unutrinja i izvanjska politika ove monarhije odraz volje ogromne većine njezinih naroda!

Magjari u neprilici *)

Pred nekoliko smo dana na ovom mjestu pisali o konfliktu između austrijske i ugarske delegacije radi povišenja vojničkih plata. Prikazali smo tačno i jasno, kojih se pogibelji izlažu Magjari ne popuste li u ovom pitanju. Kod pregovora o Božiću u Budimpešti Magjari su pristali na to, da se ovo i ostala pitanja urede kod dođućih delegacija, koje bi se u tu svrhu imale sastati u svibnju ili lipnju. Sa ratnog ministarstva se pristalo u glavnom bilo na ovaj predlog. Nu onda se nije još čulo bilo mnenje austrijske delegacije. Za vrijeme razprave vrhu proračuna o zajedničkoj vojski Magjari su mal ne svi ustali protiv vojničkoj upravi koliko kod stajaće vojske, toliko kod ratne mornarice.

*) Složeno za prošli broj.

Medju svima se je odlikovao delegat Hollo. Magjari izraziše svoje mnjenje i mišljahu, da je tim stvar riješena. Pomalo i Austrijski su delegati pomnijvo pratili napadaje Magjara na vojsku, i sada im za inad, odlučise da će u odboru za vojsku izneti predlog o povišenju plate častnicima. Na poticaj članova gospodarske kuće barun Beck je sazvaio pouzdanu konferenciju austrijskih delegata, koji u prisustvu ratnog ministra zaključise da se nema ovaj put poprimiti u plenumu delegacije formalni nego meritorni zaključak u pitanju povišenja vojničkih plata. Usled ovog povoljnog rezultata ove konferencije mogao je ratni ministar da izjavi novinarima, da ne postoji više nikakve pogibelji, da bi ovo pitanje moglo biti bačeno sa dnevnog reda. Konferenca austrijskih je delegata zaključila ovo pitanje rješiti još za vrijeme današnjih delegacije, bez obzira na magjarski prkos i na njihove zahtjeve. Konflikt je dakle gotova stvar i dok austrijski delegati za eventualne posljedice već unaprijed izjavise Magjare krivicima, javnost čeka sa velikim zanimanjem kako će sada Magjari pokriti ovaj poraz, koji su, može se unaprijed kazati, već doživili u ovom pitanju. Po vestima, koje nam stiže iz Beča, sudci, austrijski delegati hoće ovim korakom da pokažu Magjarima, da Austrija ne misli više plesati kako Magjari žele.

U zadnji čas primamo važnu viest. Magjarski delegati, bude li u pitanju povišenja vojničkih plata sazvana zajednička sjednica obih delegacija, po sadašnjem razpoloženju u Budimpešti ne bi se imali odavati ovomu pozivu, da tim načinom omogućuje i se obće odbranjavanje zajedničke sjednice. Kada bi se ovo obistinilo, onda bi se konflikt poostrio, a o posljedicama se istoga ne može danas ništa govoriti.

Nego sada nastaje po nas Hrvate jedno važno pitanje. Odbiju li magjarski delegati poziv na eventualnu zajedničku sjednicu delegacija, onda nastaje pitanje: kako će se u tom slučaju vladati hrvatski delegati?

Delegati Tomičić, Tuškan, Medaković i Vinković su ljudi, kojih se u ovom sporu boje Magjari. Kod eventualne zajedničke sjednice kad bi svi Magjari glasovali protiv povišenja častničkih plata, a jedan jedini od naših delegata pro, dotična bi osnova bila zakonitim putem proglašena zakonom. Tim bi Magjari doživjeli poraz. Nu neozadovu li se magjarski delegati pozivu na zajedničku sjednicu delegacija, a odazovu li se hrvatski delegati, njih četiri na broju, onda usled samog ugarskog ustava zak. članak XII. od god. 1867 §. 35 takva 5. Ova bi četiri delegata mogla rješiti ovo pitanje.

U ovom bi slučaju austrijska delegacija prema navedenom zakonu imala da bira jedino četiri člana iz njezine sredine, i njih bi osmerica mogla da zakonsku osnovu o povišenju vojničkih plata poprime, i da ju njihovim zaključkom proglašase zakonom. Ovakvo zakonske ustanove. Mi smo već izrazili naše mnjenje, da se nadamo da će i hrvatski delegati glasovati za povišenje častničkih plata, a nek nam se ne upiše u grieh, ako u ovom konfliktu idemo i dalje, te izrazimo našu želju, da bi, ne poptuste li Magjari, naši delegati imali im odvratiti šilo za ognjilo, nek se magjarske jogunice uvjere, da ipak nešto vriedimo, i da nas ne mogu zabašurivati kako im se hoće.

Mi se nadamo, da će nas hrvatski delegati razumiti dobro. Sada im se pruža zgodna

zgoda, da razkrinkaju magjarski lopovluk, da ih blamiraju pred Europom. Radf toga koraka hrvatskih delegata mi ne možemo imati nikakvih pogjebelnih posljedica. Naprotiv imali bismo tu znatnu korist, da bi se tim još više potvrdila naša prava naprama Magjarima.

Bezkatmatni zajmovi u svrhu obnove dalmatinskih vinograda.

(Nastavak i konac. Vidi br. 209.)

U spomenutoj namjestništvenoj okružnici stoji napisano nadalje:

„Namjestništvu ostaje pak pridržano pravo, da radnje obnovljenja i uloženje primljenih zajmova sa strane pojedinih vinogradara dađe nadzirati putem svojih vinogradarskih organa, te se občina mora obvezati, da ne će baredm zadnji dio svakog pojedinog predujma izplatiti stranci bez privole namjestništva i Zemaljskog Odbora.“

Pri ovoj stavci, kad smo ju pročitali, naišli smo upravo na pravi kaos, u kojem se uz najbolju i dobru volju ne možemo nikako snaći.

S jedne strane občine odgovorne su sa svim svojim imetkom i prizetima (za što ne i sa dušam obćinara? Op. slagara) vladi i Zemaljskom Odboru za podijeljeni zajam, a s druge pak strane vlada zajedno sa Zemaljskim Odborom čine ovaj zajam ovisnim o izvidim i izvještajim svojih organa, biva svojim vinogradarskim osobljem, koji moraju po rečenju okružnici nadzirati sav rad oko obnovljenja vinograda, pa tek na temelju tih izvida i izvještaja povoljnih ili nepovoljnih, doznačiva vlada sa Zem. Odborom obćinam zajam, ili pak ih naprosto odbijati mogu.

Čitajući dakle pomenutu stavku namjestništvene okružnice, nehotice se čovjeku zamagla, a u mašti prikazuju se ogromne gomile artije, izpisane raznim izvidima i izvještajima, a s druge strane hrpe siromašnih vinogradara, koji svi bulje u te hrpe i gomile artije, zebnjom da li se među njima nalaze i njihove volje i da li će zajam, kojeg nisu za stalno iz objesti već iz puke potrebe zaiskali, dobiti ili ne.

Te gomile i hrpe karata putovati će od izvjestilca do nadležnog poglavarstva, pak od poglavarstva do namjestništva, gdje će kroz dobrahno vrijeme odpočivati od napora putovanja u hladu dvoranā sv. Šimuna, dok se kojem činovniku ne sažale, pa da iz samilosti s njih ne strese prst debele uredske prašine, i odvaži se rješiti ih poznatom birokratskom brzinom, dodav, već prema tome da li je u svom razpoloženju našao za shodno da se zajam podieli ili odbije, svoj podpis primjedbom: „U rješenu Vaše molbe, Visokoi i t. d. našlo je za shodno zapitati zajam dozvoliti“ (ili obratno).

Od namjestništva te molbe dekorirane jednim pečatom više, putovat će prvom dilijenzom put vilinskih dvora zadnje instance do Zemaljskog Odbora, gdje očišćene od svih grieha, napokon uz primjedbu: „Podpisani Zemaljski Odbor ne ima ništa protivna da se molitelju zajam podieli“ bude ta molba uz ostale, koje je sudbina stigla, pomnjom zamotane, povratace istim putem kako su stigle, molitelju zajma u svoj mili zavičaj, izšarane nebrotjenim pečatima i podpisima razne gospode urednika i mogućnika.

Medjutim ako je bilo liepo i ugodno vrijeme, a gospoda dobro razpoložena, i ako je sve gladko teklo, mogle bi molbe iz Šibenika, a to jer smo susjedi i to dobri susjedi zaderskoj gospodi, biti rješene u 6 mjeseci, što je napokon,

jer se tiče obnove vinograda, vrlo brzo opremljeno. Naravno, pri tome se iz poznate već naklonosti ne će paziti na to, da li je vrijeme radnje već davno podmaklo, pa neka se biedni težak, kojemu je filoksera uništila svu njegovu prihranu, stripi u utjehi da mu se milostiva sreća s palače sv. Šimuna dobrostivo nasmjehla, pa makar zapitani zajam primio par mjeseci kasnije nego ga je nužno trebao.

Ako ikakovo pitanje gospodarske naravi traži pospješno rješene molba u to ime podastrih, to obnova vinograda i s time u uzkom savezu skopčani bezkatmatni zajmovi, zahtjeva čim brže i kraće rješene, pri čemu trebati će ozbiljno tražiti način, da se odkloni suvišnu pisaniju, ako se za zbilja kani pravodobno priskočiti u pomoć vinogradarima i očuvati ih od posveštenja propasti. (Na ove opravdane opazke gosp. člankopisca mi ćemo se u narednom broju osvrnuti i navesti neke uprav drastične činjenice, koje će dokazati, da je ovaj namjestništveni ili vladin darmar o bezkatmatnim predujmima blistava varka, — na vrbi svirala. Op. uredn.)

Nadalje u spomenutoj namjestništvenoj okružnici stoji:

„Ako dakle pojedini vinogradari namjeravaju zatražiti bezkatmatni zajam za obnovu vinograda, treba da se u tu svrhu obrati obćini, a ne političkim vlastima.“

Obćina ima sakupiti dotične molbe, dati ih providiti sa potrebitim izpravama i podatcima, te izneti pred obćinsko vijeće pitanje, da li i koji zajam bi občina zatražila putem c. k. poglavarstva.“

I kod ove točke namjestništvene okružnice moramo na žalost opaziti, da se nastoji samo zavlakčiti rješanjem molba bezkatmatnih zajmova.

Istina, ovdje se izričito veli, da se direktne ovakove molbe ne šalju više c. k. poglavarstvu, već da se ove šalju obćinam, koje imadu da sve te molbe sakupe, te da ih provide sa potrebitim izpravama i podatcima.

Obćine sakupiv sve te molbe, zakonito providene sa svim potrebitim izpravama, treba da ih iznesu pred svoju vijeća, koja će na temelju tih molba glasovati u kojoj visini da se zapita kod namjestništva i Zemaljskog Odbora zajam za vinogradar svojih područja.

Poznatu nam je iz svakdanjeg izkustva na koliku bi muku udarile obćine kod sabiranja takvih molba, a još više dok bi te molbe upodpunile sa potrebitim izpravama zato nužnim, koliko bi dangube i truda za trsliti taj posao trebalo da ulože, što uobće nije moguće ni proračunati.

Recimo da u najboljem slučaju činovniku (jer občina trebala bi da taj rad povjeri naročito činovniku, a trošak zanj naravno morala bi nositi občina) podje za rukom da kroz mjesec dva sakupi sve molbe, pa da ih kroz isto vrijeme podkriepi izpravama i preda obćinskom načelniku, koji pak mora za rješene tih molba sazvati obćinsko vijeće, na kojemu će se takodjer presretati u kojem iznosu se ima pitati zajam u vladi i zemaljskog odbora.

Tko pozna naše javne prilike a osobito obćinske znati će koliko vremena može proći, dok se sakupi obćinsko vijeće, osobito kod većih obćina, koje su prostorno vrlo razgranjene, sa slabim adamitičkim komunikacijam, gdje je kadkada usljed hrdjavog vremena i stotinu drugih nepredvidjenih zapreka upravo spjodja a zaboravi i na Talijana, te se razčarivljao sa znanec uz izvrstnu kapljicu graševine, kakva samo može uroditi u liepoj Hrvatskoj Švici, u liepom hrvatskom Zagorju, sve dotle dok ne stupi u dvoranu prijatelj mu Radujević.

Radujevićevo lice bilo je bleda a hod nesiguran, te nije moguće bilo u njemu prepoznati onog mirnog, punog dostojanstva trgovca i bogataša, koji bi smjelo ali pogledom nehinjene iskrenosti gledao samosvjestno čovjeku u oči. Mora da mu se je dogodilo nešto vrlo neugodno. — Njegovi dosle odmjereni koraci bili su uskoreni, a njegovo inače mirno oko titralo je nemirno amo tamo, te se jasno opažalo da nešto sa zebnjom u srcu traži. „Jeli tražio svoju ženu, koja je bila odsutna? Ta njegova uzbudženost mnogome gostu pala je u oči.“

Opazio je svoju kćer. Htio je već da upravi k njoj svoje korake, ali mu Živanović zakrči put.

Koga tražiš, zapita ga ljubezno? „Ni sam ne znam.“

„Došao si već pred četvrti sat.“

„Moguće da sam došao.“

„Ogde si bio do sada? Tebi se nešto neugodno dogodilo, razaznajem ti to na tvome bledome licu.“

„Nije mi se dogodilo baš ništa; ali jesi li gdje vidio moju ženu?“

nemoguće sakupiti podpunu broj vječnika; razumiti će vrlo dobro, na kakove poteškoće može da udari Obćinska uprava kod rješena takovih molba, koje već po naravi svojoj zahtjevu hitnost rješena.

Za svako zakašnjenje rješena tih molba, prem ni krive ni dužne, često će se pozivati na odgovornost obćine.

Pa recimo u ime Božje, da se sve po prebrdilo gvozdenom voljom, zar ne moraju te molbe opet ići preko c. k. poglavarstva već prije navedenim putem do cilja konačnog rješena u Zadar?

Zar ne će kod tih c. k. poglavarstva te molbe čekati neopredijeljeno vrijeme dok nesti-gne izvještaji i izvidi vinogradarskih organa? Zar još nije dosta jasno iztaknuta bojazan naša, da ovakovim putem rješene tih molba za bezkatmatne zajme otegnuti će se samo u nedoglednu bezkrajinost a sve na štetu jadnih vinogradara, kojima se hoće brze pomoći a ne birokratskog nadmudrivanja i bezkonačne pisanije.

Stoga opetovano velimo da bi najzgodnije bilo da vlada dieli te bezkatmatne zajmve, naravno saslušav prije obćine, koje će sakupiti te molbe, te one koje su preporuke vriedne predložiti namjestništvu na odobrenje, pa kada kroz isto doba stignu namjestništvu povoljni izvještaji vinogradarskih organa, tada će vlada dogovorno sa zemaljskim odborom naložiti podčinjenim poreznim uredim, da te odobrene zajmve dadu uknjižiti na dotične čestice za koje se zajam zapitao, a celi iznos odobrenog zajma izplatiti će porezni uredi u 2 obroka i to prvi obrok kad je zemlja izkrčena a drugi odmah poslje saditbe čim vinogradski organi izjave da je radnja izvršena.

Po našem mienju bio bi to najkraći i najjeftiniji način lako izvestiv, a neobterećuje niti obćine niti obterećuje vladu više nego što je spomenuto u namjestništvenoj okružnici; dapače rad vlade bio bi skroz jednostavan a sigurnost povratka pojedinih obroka po izumrću desete godine obezbijeden, jer bi te obroke utjerivali porezni uredi i za vladu i za pokrajinu zajedno sa porezom.

Sve što navedesmo u ovim člancima o bezkatmatnim zajmovim napisano u namjeri, da se vinogradarima pomogne da čim prvo mogu doći bez velikih zanoveti do potrebitog zajma, a da se pri tome neobtereti naše obćine suvišnom odgovornošću, i da se pitanje uredi, kako je bolje, praktičnije i savjestnije bez bi brokratskih kobasica i bez cinizma sprama te-žaka, koji strada.

Poljoprivreda na primorju.

IV.

Propadanjem domaće loze usljed zaraze filoksera naša vina gube dosta od svoje priznate svjetske dobrote. Tomu je uzrok, što posljednici nastoje u prvom redu, kad se je filoksera uvukla u vinograd, da ga što moguće više izrabe ma cca njem pri rezanju, a kao naravna posljedica sledi, da loza čim više rodi, daje slabije vino. Kad bi pak loza (panj) bila bez usnenaca na sebi, a k tome dobro gnojena i redjena, tad zaisto i nešto obilniji rod ne bi znatno uplivao na kakvoću vina, nu kod nas se macaju vinogradi, a i pravom, da se prije neg propadnu što moguće više izrabe gospo-

„Tvoju ženu? Prije nekoliko časa je izišla.“

„Samo pred par časa?“

„Mislim da nije dugo, ja se nisam točno na to obazirao.“

Živanović izrekao je posljednje riječi najravnodušnijim naglasakom. — „Nisam ga htio još više uzurjati“, rekao je kasnije, kad je o tome pripoviedao.

Radujević htio je da ostavi dvoranu, ali mu Živanović zakrči put, upitav ga:

„Kuda namjeravaš sada ići?“

„Mora da upravitelju izdam jedan nalog.“

„Ali hoćeš ženu da potražiš?“

„To mi baš ne pada na um.“

„Tada ostani ovdje. Ta nisi još kao domaćin ni goste pozdravio.“

„Znam da ćeš biti tako dobar, i to učini u moje ime.“

„Naravno, ali tvoja izvrstna graševina, daj da popijemo zajedno čašu, na tvoje zdravlje.“

„Kasnije.“

Time ostavio je dvoranu. Vidilo se jasno da ga silna bol tišti.

Živanović pogleda nemirno za njim. Kollebao je bili pošao za njim ili bi ostao. Ali lahkoumnost opet prevlada s njime, te ostade kod graševine. — „On će se već povratiti, — i domaćica će se povratiti. — Nu ipak bih rado znao što mu se dogodilo.“

(Nastavak će se).

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

(4) Radje pomiluj stotinu krivaca, prije nego se odućisi osuditi ma samo jednog pravednog.

Njegovo silno bogatstvo dopuštalo mu je da živi udobno i bezbrizno, pa je on znao i te kako umio uživati u obilnoj mjeri blago svoje, što mu ga je božica sreće milostivo i na pregršte dosudila.

S toga je kao bezbrizan veseljak čudnovatu ponašanje domaćice i njezine pastorkice shvatio skroz površno, te mislio pri tome: „Tko zna što se u tim ženskim hirima krije!“

Radujević mora naskoro da dodje, pa ču onda već doznati za što su liepa domaćica i njezina pastorka tako raztrešene. Grehota samo što još ne ima Radujevića, baš je morao danas ići u trgovački dom.

Još on u misli kad eto Radujevića. Bilo je oko deset sati, na polju mrak se već prije jednog sata spustio na zemlju. Za stalno domaćina nije odmah došao u dvoranu, jer je kočija, koja ga dovezla iz grada, već prije deset časa prispjela u dvorac.

Ova činjenica kao što i ta što je domaćica prije jedno 20 časa izašla iz dvorane, a doste se još nije povratila, naravno da je morala u Živanoviću pobuditi sumnjivu neku slutnju, koja ga je počela nekako čudno stezati oko srca.

Nehote mu sunu u glavu misao, da bi mladi Veturino mogao biti uzrokom uzbudjenosti i nemiru domaćice.

Ali do biesa, promrmlja zatim, ta onaj vjetrogonja, koji se po njegovom mienju i previše vrtio oko liepe domaćice, odputovao je ima već oko 3 sedmice. Zar bi on mogao biti ovdje gdje sakriven? Ne! to nije moguće, ta od njegovog odlaska pa sve do danas, nitko ga nije više vidio niti se snjim susreo. — Ali ipak kamo je ona sama sada otišla? Meni se taj mladić nije nikad svidjao, bio je odveć bezobrazan. Može biti da je ovdje. — Pa pravdo danas! — Bies ti ga znao ove ženske, tko da im povjeruje. Zašto je samo moj prijatelj uzeo sebi tako mladu ženu.

Stao je neodlučan u svojim mislim. Jako je bio prevrtljiv i lahkouman od pete do glave, te ga ipak ovo čudno ponašanje domaćice uznemirivalo. Htio je već ostaviti dvoranu, da potraži ženu svog prijatelja i da ju do potrebe spasi kao prijatelja.

Ali u taj čas pristupi k njemu neki znanac te mu reče: Graševina je izvrstna, jeste li ju već kušali?

„Ne.“

„To morate svakako, i sa mnom se kuenuti.“

Živanović u svojoj lahkoumnosti dao se je vrlo lako zavesti, te primi ponudjeni žmjl zlatno — pjeneće graševine, pa zaboravi u brzo na svog prijatelja Radujevića i na liepu mu go-

daru u korist, ne pazi na dobrotu vina i njegovu jakost. „Daj mu dva riza više, pak nek skače“, to je lozinka naših vinogradara, kojima su vinogradi na propast osuđeni.

Pak recimo i da se naši vinogradi ne macaju, zar bismo imali od njih bolesno onako vino, kao što smo imali kad su bili zdravi? Ne, zaisto. Prirodni zakon, koji vrijedi za životinje, vrijedi i za biline. Od zdrave ovice, zdrava praza, zdrave krave, zdrava bikica — izlazi zdravo janje i zdravo tele, a od krhlijavih i bolesnih porod je krhlijav i nezdrav. Ovo vrijedi isto i za biline pri križanju peluda, pak i za same loze. Od napadnute loze filokserom malo grožđa imamo, a i to slaba, a od slaba grožđa ne može naravno biti dobro vino.

Još je jedan uzrok, koji nam je tu, i koji će nam za nekoliko godina smetati da budemo imali dobro naše staro vino. Ovo je mladost naših vinograda. Čim je stariji panj, tim nam daje bolje i jače vino, čim je pak panj mlađi, dobivamo slabije i tanje vino.

Radj ova tri uzroka, koja smo naveli, mi moramo priznati, kako naše vino treba da ipak prevali jednu veliku krizu i za dugi niz godina, a da bude uzgomo u trgovini uzdržati svoje dosadašnji dobar glas i da mu cijena ne padne.

Za vrijeme zlosretnih klauzula mi smo bili osjetili užasne posljedice našeg neznanja u vinarstvu, te su naša vina bila mal ne izistunuta sa vinskih velikih tržišta, a osuđena — izim riedke iznimke — na lokalni potrošak. Klauzula je prestala, ali mi ipak ove godine ne čutimo da nam je izvoz vina zauzeo maha, dapače moramo konstatirati jednu i ako žalostnu činjenicu, da su naša vina mal ne izistunuta iz Istre i Trsta, jer ne će moći da uzdrže utakmicu istarskom vinu, koga je sve to više uslied obnove vinograda. Danas je Istra, izim kvvarnerskih otoka, čiji su se stanovnici dali na mornaricu i selenje, mal ne sasma obnovila svoje vinograde i danas Istra daje dosta vina, a da može praviti po kakvoći i količici utakmicu našem vinu, a osobito na tršćanskom tržištu.

Što je nama dakle činiti? Nije drugo, već moramo iz petnih žila nastojati, da uzdržimo dobar glas našem vinu na izvanjskim tržištima, a i kod kuće. Današnji dobar vinski materijal, što ga imamo, treba da ga pretvorimo u pravo vino i to prama ukusu potrošioaca. Treba da prestane ona predsuda, koja vlada kod našeg težaka: „Ja salijem vinu medju dva dana, pak što Bog da, da“. Ono nije nikad dobro vino, nego dobar materijal, od koga mi tek možemo napraviti dobro vino. A ako nam se i materijal pokvari, što onda? Mi moramo ipak priznati jednu gorku istinu, a to je, da u više slučajeva naši vinogradari ne poznaju mane svojih vina. Koliko se puta nije dogodilo, da je ovaj ili onaj vinogradar poveo svoj prijatelja u konobu da idu okušati vino, a da je prijatelj odkrio svomu prijatelju ovu ili onu manju vinu i konobi, za koju on ne bi bio nikad znao?

Mi bismo rado, da ovo češće biva i da poštane na ovaki način obćenito. Da se lakše ovo postigne, moralo bi se početi sa skromnim kušnjama vina, koje su, kako nam kaže stručnjak: sredstvo vrlo uspjelo, moćno i praktično, da se upoznađu vrline i prednosti vina savršenih i na glasu, a još više odskaču mane nevaljalih, da se opitomi ukus, te dosljedno pri praviljenju vina uvedu sva poboljšanja, potrebita za praviljenje dobrih vina.

Ovakove javne kušnje vina ne bi imale podnošito imati značaj sajma ili kojekakove izložbe vina, već bi imale imati prosto obličje kušnje sa jednom poučnom svrhom. Biva, vina izložena na najprostiji način, već analizovana od c. k. postaje u Splitu, koja bi se imala u tu svrhu bezplatno zauzeti, iznieti ih na kušnju uz sudjelovanje vještaka, a na temelju ove procjene priobčiti svakom pojedinom izložitelju ustmeno ili pismeno ocijenu, koju je vino dobilo, i eventualne mane u toj prigodi pronađene, te naputak kako će ih se u buduće odstraniti.

Ove čedne kušnje bez prava, ali uprkad za još više korisnije, malo bi zapale (nikad preko 200 K), a mogle bi se držati na temelju odnosa programatičkog pravilnika, osobito u onim mjestima, gdje bi obćina pokazala, da se zauzima za stvar, i gdje bi se organizovao odnosni odbor za to. Naravno je, da bi namjestašitvo imalo nositi trošak za vještaka i nabavu nekoliko tipičnih vina i to one vrste, koje su najbliže našem vinu. Ova tipična vina imala bi se dati kušati izlagateljima, da mogu na koristan način praviti pripodobu izmedju ovih i svojih vina.

„Kotarska Gospodarska Zadruga“ u Šibeniku u svojoj prošlosti držala je ovakove dvie kušnje sa posve korisnim rezultatom. Zanimanje je bilo obće, a svaki put se je kušalo preko 120 vrsti vina bijelih i crnih. Ove su kušnje

bile od velike koristi za one, koji su im sudjelovali, pak bi želili, da se uprava „Zadruga“ pobrine, kako bi se ovakove kušnje i unapred držale, tim više, što je ovo jedno veliko i prekorisno dobro, a trošak neznanat. Kad pako ne bi bilo nikakove druge koristi do li one praktične, da nam težaci upoznađu gradaciju svojih vina, bilo bi dosta. A gdje su sve paku, izmieni misli izmedju praktičnih i stručnih vještaka i t. d.

Rekosmo svoju, a onim, koji mogu da u ovom smislu porade, stavljamo na srce.

(Nastavit ćemo).

Viesti.

Za družu sv. Ćirila i Metoda za Istru primila je mjestna podružnica od g. Mile Matrećića iz Vodica K 3.— da počasti uspomenu blagop. Drađine Donadini, a K 3.— u počast uspomene pok. Šime Ć. Šain. U istu počast od g. Mihovila Španića iz Imotskog K 2.— Svega K 8.—

Prije izkazanih „108—20

Ukupno K 116.20

Napried za našu Istru!

Prijava u „Hrvatskom Sokolu“. Primamo: Javljamo braći, da će u sriedu dne 12. ov. mj. u večer biti redovita prijava u dvorani „Sokola“. Uمولjavamo svu braću da se odazovu. Zdravo! — Uprava.

Glazba na obali. Sutra, dopusti li vrijeme, svirati će „Šibenska Glazba“ na obali u 11 i pol sati prije podne sljedeći program: 1. Korčanička: Wagner; 2. Ouvertura k operi „Ciganka“: Balfe; 3. Intermezzo iz opere „Xenia“: Ischold; 4. Polpourri „Operetten-Revue“; 5. Korčanička: Lehár.

„Ubožkom Domu“ da počasti uspomenu blagop. Drađine supruge Frana Ž. Donadini — udienio je g. Ivo Buljan iz Skradina K 2. Uprava „U. D.“ liepo zahvaljuje.

Izglubljeno. U četvrtak na obali pred „Hotel de la Ville“ izgubljena je novčarka sa 160 K. Pošten nalaznik umoljava se, da rečenu zavotu predaše našem uredništvo, gdje će dobiti sponkito nagradu.

Statistični podatci klanja u šibenskoj obćinskoj klaonici: Sparam izvješća sastavljena po službenom zapisniku pregledbe marve i mesa zaklalo se je od 1. ožujka 1907., sljedeće blago: 2392 goveda velikog zuba, 167 teladi, 31049 vunjadi i 366 svinjadi; za potrošak u gradu zaklalo se 607 goveda velikog zuba, 18 teladi i 13 vunjadi; za potrošak c. k. ratne mornarice 2999 goveda velikog zuba, 185 teladi, 31062 vunjadi i 366 svinjadi.

Prama prošlogodišnjem klanju potrošilo se je u gradu 385 goveda više, a 51 teladi, 6632 vunjadi i 105 svinjadi manje; na ratnoj mornarici potrošilo se je 125 goveda, 18 teladi i 13 vunjadi više, t. j. ukupno potrošeno je više 510 goveda, a manje 33 teladi, 6619 vunjadi i 105 svinjadi.

Uzrok tome da se je više trošilo govedine, a manje bravetine i praščevine jest taj, što se je pristarost stanovništva, a osobito c. k. domobranske posade, broj potrošioaca govedine povisio, dočim se je broj potrošioaca bravetine smanjio, jer su ti potrošioaci većinom težaci, a ovi uslied filokserične zaraze nisu u stanju da se hrane mesom, koje je u ostalom po sebi skuplje od ostalih godina. Zbog skupocje svinjogojstva je nazadovoljno, te su svinjam slabijer poskočile cijene. S toga i njihov potrošak lakodji u god. 1907. Uz sve ovo treba nadodati i skupocje sveg ostalog živeža, što je takodjer nepovoljno uplivalo na potrošak mesa.

Parobrodarsko društvo „Dalmatia“ je svakako danas domaće društvo i kao takovomu mi mu želimo napredak i što ljepši razvitak. To želi svak, pa i isto društvo, ali kao da to želju nemaju svi društveni činovnici. U Zadru desio nam se slučaj, da smo morali uzeti prevoznu kartu na parobrod „Vila“ kod društvenog agenta, mlada čovjeka. To je bilo u utorak na 5. o. m. Posve mirno i pristojno zapitismo mu kartu za I. razred. On na to osorno talijanski viče: „Primo? secondo? terzo? Erste, zweite, dritte?“ On da ne razumije hrvatski i t. d. Bez da mu se išta odgovara, pita mu se opet hrvatski kartu za I. razred i pruža mu se komad od 20 K. On daje parobrodskom tenentu, tršćancu, taj novac da mu ga razmieni. Jedan i drugi na to u smiehi, da toliko nemaju, jer da bi imali, volili bi ostati na plesu „Lege“ i t. d. Na sve to kaže im se opet mirno da budu pristojni, ali nije pomoglo. Mjesto odrezka za I. dao je za III. razred.

Drugi putnik zahtjeva kartu za I. mjesto. Dogadja tuu se ista komedija, dok nije više dodijala i on mu okrenuo ledja. Ipak ni to nije pomoglo, agenat još viče i ponaša se osorno. Na to ga je prvi putnik izgrdio nje-

mački po svih sedam zakona, a da je još gospodin agent u svojoj osornosti uztrajao, bilo bi došlo do čega drugoga, jer je njegovo ponašanje bilo prevršilo mjeru. Valjda je i sam to uvidio, pak se kukavno odatelo.

Ovo, što pripoviedamo, vidili su iz daleka i drugi medju ostalim i Il. kapetan. A ona dva putnika su bili već zreli i izobraženi ljudi, pa kad je s njima tako, što bi bilo s drugima?

Stavljamo ovaj ružni slučaj na znanje upravi društva, a do koji dan ćemo nastojati da se uvjerimo, je li ono daje dobiće izazivačima, pak ćemo prema tomu udeseti naše držanje.

Kako smo rekli, mi želimo napredak do maćem družtvu, ali samo pod uvjet, da ono preko svojih namještenika štjuje naše pućanstvo i naš jezik. Izazivače treba da iz svoje sreline odatelci.

Promaknuće. Kako čitamo u „Mjesečniku“ bio je naš sugradjanin gosp. predsjednik Kuzma Nicoletti promaknut na čast dvorskog savjetnika. Zaslužen je to stalno čast iza toliko godina rada daleko od Šibenika. Mi se radujemo promaknuću, a osobito pako izrazu sveobćeg priznanja i zadovoljstva, kojim su sve stranke u Mostaru, koji one okolo „Naroda“ i „Osvita“, isto ona ok. „Musavata“ htjele da počaste našeg sugradjanina.

Za naše učiteljstvo. Pitanje o priznanju privremene učiteljske službe u mirovinu kao da je prešlo u vrlo povoljni stadij, te će, kako saznavamo, biti uzeto u pretres već u prvom narednom saborskom zasjedanju. U odnosnom pokrajinskom školskom zakonu bit će uvedena preinaka u tom smislu, a to je ono što je najglavnije: jer i po razsudi samog upravnog suđista, pokrajinski je zakon u ovom pitanju jedino mjerodavan.

Pokrajinska učiteljska konferencija, sedma po redu, održavat će se, kako doznajemo, početkom idućeg septembra u Arbanasima u c. k. mućkom učiteljištu. Uz ovu konferenciju bit će priredjena stanovita izložba narodne tekstilne ornamentike. Po svoj prilici broj članova pokrajinske konferencije ovog će se puta povećati za dvadeset, t. j. bit će na konferenciju pozvano osim članova, koji u nju pravno spadaju, drugih dvadeset iz pućkog učiteljstva u pokrajini, tako da će ukupno skupština biti preko 90. — Dnevni red ove konferencije sadrži pitanja skroz praktične naravi.

Za sokolski slet u Zadru. — Upravni odbor splitskog „Hrvatskog Sokola“ zaključio je sazvati za nedjelju dne 16. tek. mj. sve stariješine dalmatinskih sokolskih društava na dogovor u Splitu obzirom na skorašnji sokolski slet u Zadru.

Zadruga za izvoz dalmatinskih proizvoda. Ova zadruga, koja je bila pokrenuta za vrijeme vinske klauzule, u zadnje vrijeme nije pokazivala nikakvog života. Na 2. ov. m. držala se skupština u Splitu. Prisutni članovi izabraše novu upravu sa g. I. Antićevićem na čelu. Nova uprava odmah medju sobom izabra i ravnateljstvo, koje pak poprmi važne zaključke, da se može čim prije početi saniranjem zamrle „Izvozne zadruge“. Novu upravu sastavljaju gg. Antićević, Gojsalić, Machiedo, Nagy, Štambuk, Carić, Kunjašić, Pušić, Dr. M. Ćingrija itd.

Zadarska lacmančad bi pukla, da se onako kadikad ne iztakne svojim biesom na Hrvate i na hrvatske značajnike. U četvrtak večer kupila se drćajina pred izlog Staubera, gdje su nenadno postavljene na ogled istrovanne dopisnice neke stare zadarske babećine jedinom svrhom da posluže u javnosti svrhom insulta i poruge prama veleć. Don Ivi Prodanu. I to vam je ta razglašena „avita coltura“ zadarske lacmančadi!

„Sultan“ izvućen. Jučer okolo 2 sata po podne uspjelo je napokon izvući ovaj Lloydov parobrod sa grebena „Malog Kamićića“. Lloydov „Leda“, koji je jučer u zamjeni „Sultana“ prošao onuda, susreo je „Sultana“ već oslobodjena pod Biogradom, gdje sam kreću u podaljoj pratnji remorkiera „Pluta“. Provizorne popravne radnje na donjoj strani gubca izvedene su dobro, tako da je „Sultan“, i ako sporo, vozio, kao da mu se nije ništa dogodilo. Nakon izmjene nekih obaviesti izmedju zapovjednika jednog i drugog parobroda, „Sultan“ je proslodio put Trsta, a „Leda“ put Šibenika. Na „Malom Kamićiću“ bilo je već sve pusto, gdje je za pet dana trajala okonaskana parobroda neprekidna radnja spašavanja. Sika na moru ostala sama uspomenom zlosretna slučajja, iza kojega tek lako da je pomorska vlada snabdjele svjetlikom.

Snieg u Bosni. U Bosni vlada velika zima. Pao je silan snieg, te je na više mjesta bio zaustavljen promet. Ni željeznica nije mogla preko Ivan planine.

„Hrvatski Napredak“ u Splitu. Ljetos družtvu „Hrvatski Napredak“ u Splitu navršuje 35. godinu od svoga utemeljenja, a 25. godinu razvika društvene zastave. Uprava je zaključila, da se taj dvostruki znameniti god proslavi, stalna da će slavilju, uz samo družtvu, učestvovati cijelo rodoljubno splitsko gradjanstvo.

Hrvatsko primorsko kazalište pod ravnateljstvom Mihaila Markovića već treći mjesec uspjelno djeluje po Istri, Primorju i Dalmaciji. Ali kako je sada nastupilo karnevalsko doba, koje ove godine neobično dugo traje, to i ovo kazalište preživljuje svoje zadnje dane. Toga radi potrebno bi bilo, da se vlada u Zagrebu ili upravi „Prve Hrv. Štedionice“ ili bilo tko mjerodavan, za ovo kazalište zauzme, i da se isto čim prije dopudre, jer inače će upravitelj društva biti prinuđen raspustiti ga i povratiti se na svoje mjesto u Zagreb, kao član „Hrv. zem. kazališta“.

Ovo nam piše gosp. Marković, a mi njegovo poduzeće preporučamo. Grehota bi bila, da u prvom početku ovo poduzeće propadne. Do koga je, nek providi!

Deputacija Sinjana prošla je ovih dana za Beč, da se na ime krajine požali ministarstvu, što je ove godine našima bio preko mjere ograničen dogon blaga na bosanska izpašista. Time je pućanstvu sinjske krajine nanešena velika šteta, jer je stegnuto u najglavnijem izvoru njegova žitka. U deputaciji je pet javnika: Jozo Bošković iz Gale, Luka Milanović Litre iz Otoka, Mate Omrčen iz Udovičića, Mate Jadrjević iz Glavice i Nikola Nikolić iz Dabra, a predvođe ih nar. zast. Dr. I. Marović i obć. prisjednik Ks. Varda. Deputacija je u Zadru posjetila predsjednika zemalji, odbora Dra Iučića i upravitelja c. k. namjestašitva dvorskog savjestnika Tončića, u ovom pitanju se, da ih se podupre u njihovim opravdanim željama. Sutra deputacija kreće u Beč, gdje će ju zast. Ivičević predvesti pred ministra predsjednika Becka, a za tim će, praćeni od istog zastupnika i od delegata Vukovića, počti i kod zajedničkog ministra financija Buriana. Svrha je ovom izaslanstvu, ne bi li se već jednom riešilo ovo pitanje, a na uhar pravici i velikim potrebama naroda. U ovom poslu paće mi smo pred koji mjesec obćirno pisali.

Austro-ugarska banka snizila je kamatnjak od 5⁰/₁₀ na 4¹/₂⁰/₁₀.

Kako postupaju Niemci. Na pisma upravljena magistratu u Beč, ako ne nose njemačku oznaku mjesta, t. j. mjesto Beč ako nije napisano Wien, odvraća magistrat povratkom cijele pošiljke, na koju udara ovaj pečat: „Wird nicht angenommen, weil die deutsche Ortsbezeichnung Wien fehlt.“ — Neka se zna i za ovo, da se uzmogne gospodi u Beču vraćati šilo za ognjilo.

Hrvat pobjednik u medjunarodnom maćevanju. Iz Beča naime javljaju, da se ondje neki dan održavala maćevalačka akademija, kod koje su se natjecali prvi svjetski majstori. Akademija je održana u maćevalačkoj akademiji hotela „Continental“. Natjecali su se Talijan Colombetti, Belgijanac De Bel, Dr. Cahn, Dr. Müller, te Hrvati: Mihaljović, Živković, Neralić, i mnogi drugi glasoviti majstori u maćevanju. Medju inozemcima je ostao prvim pobjednikom Belgijanac De Bel, s kojim se je tula ogledao Hrvat Neralić, učitelj maćevanja na vojnoj akademiji u Bećkom Novom Mjestu. De Bel je izprva iznebušio Neralića svojom elegancijom, no već sljedeći čas počeo ga je Neralić tako sjajno tući, da je borba bila vrlo oštra, a Neralić je konačno svladao protivnika i on ostao pobjednikom. Mnogobrojno obćinstvo burno je akklamiralo našeg zemljaka, koji je na svim turnirima odnio palmu pobjede.

NAŠE BRZOJAVKE.

Zagreb, 8. Hrvatsko-srbska koalicija stupit će spremna u izbore. Nema sumnje, da će ući pojačana a sator uzprkos svim nećevnim makinacijama protiv njenim pristavašma.

Beograd, 8. U pitanju trgovačkog ugovora izmedju Srbije i Austro-Ugarske započeti pregovori nailaze na nove poteškoće, koje daju naslutiti, da će uspjeh tih pregovora biti osuñećen.

Sofija, 8. Riešeno je universitetsko pitanje. Opušteni profesori bili su opet uzpostavljeni u službi.

Lisabon, 8. Položaj poslie tragedije još uvijek nepromijenjen. Mir nije nigdje znatno pomerećen.

Pariz, 8. Iz Marakeš u Maroku dolaze vijesti da se Šenija proglasila slobodnom, iza kako je Mulaj Hafid pretrpio poraz.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove; obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijedne. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica K. 1.000.000

Priljevna zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod zdriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Učuvanje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

NOVO ustanovljena Hrvatska Tiskara u Šibeniku (ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najbolja P. N. Obćinstva za izradbu svakovratnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posjetnica, kuverta, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrtica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnja. Jamci za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cijene.

Jadranska Banka u TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predumove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdribeane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdje doznake na sva glavijna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjetstije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 1/4 %
" " " " 15 " " 3 3/4 %
" " " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonom ili u engl. funtina.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " " 30 " " 2 1/2 %
" " " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škađencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekuci račun. Valuta od dana uložanja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicilne svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odczaka i izribeanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carisbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se Kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Paris, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predumove na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontinara (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogubiti provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev pružina i upravljanje istih.

Osjeđuraje vrijednote proti gubitim zdriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučiti p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bra-tovštinama, svoju krasnu uređjenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — koristna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cijenu u svim količicama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

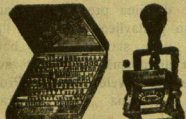
S velečovanjem

VLADIMIR KULIC
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

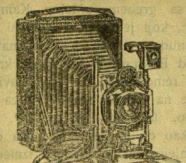
JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschucka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nužrednih potrebština.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, rječnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uređovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

hrvatske i strane časopise

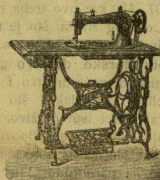
uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalaha svakovrstnih

toplomjera, zwieter-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

NE ČITATI
samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski
STECKENPFERD
od
lilijanova mlieka **SAPUN**
od BERGMANNA i Druga, Drazdajani i Tetschen
na/L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA
od lilijanova mlieka
da se lice oslobodi od sunšanih pjegica,
da zadobije bijeli tein i nježnu boju.
Pretplatno komad po 80 para
u drogariji **VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

ŠIRITE - „HRVATSKU RIEČ“!

Najbolje sredstvo za negovanje **USTA I ZUBI**
Glavno skladište za Dalmaciju kod G. VINKA VUČIĆA, Šibenik.
Mondale
EAU DENTIFRICE
MONDIALE MANUFACTUR

Trgovci! Oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“!